

TCA-gebruik bij depressieve- en angstklachten tijdens de zwangerschap en het kraambed

Je behandelend arts of psychiater heeft je een TCA voorgeschreven.

In deze folder lees je meer informatie over een TCA, wanneer het wordt gebruikt en wat de mogelijke effecten en gevolgen kunnen zijn voor moeder en kind tijdens een zwangerschap, in het kraambed en in combinatie met het geven van borstvoeding.

Er wordt ingegaan op:

- Wat is een TCA?
- TCA en zwangerschap
- Mogelijke effecten en gevolgen van TCA- gebruik
- Het kraambed
- TCA en borstvoeding - Effecten op de lange termijn
- Voor verwijzers

Wat is een TCA?

De afkorting TCA staat voor tricyclisch antidepressivum. Deze groep medicatie wordt gebruikt bij de behandeling van depressies en verschillende soorten angststoornissen. Vaak wordt een TCA door een arts voorgeschreven wanneer andere medicatie (SSRI; zie ook folder SSRI en zwangerschap) tegen de depressie of angstklachten onvoldoende hebben gewerkt. Ook kan een TCA voorgeschreven worden wanneer er sprake is van een ernstige depressie. Een arts kan er dan voor kiezen om de eerste stap, het voorschrijven van een SSRI, over te slaan. In lage doseringen wordt een TCA ook voorgeschreven voor neuropathische pijn (1). Deze indicatie wordt echter niet behandeld in deze folder.

Een TCA zorgt voor een remming van de heropname van de stoffen noradrenaline en/of serotonine, die je hebt in je hersenen. Doordat een TCA ervoor zorgt dat deze stoffen niet meteen weer worden opgenomen neemt de concentratie van deze stoffen toe. Dit zorgt ervoor dat je depressieve klachten of je angstklachten verbeteren en je stemming stabiel wordt. Om een TCA goed te doseren is het nodig om na te gaan hoeveel van het medicijn er in je bloed voorkomt. Dit controleer je door bloed af te nemen. De dosering wordt op basis van zo'n bloedspiegel bepaald. Wanneer je een TCA gebruikt kan het zijn dat je hier bijwerkingen van ervaart. Je kan last hebben van een droge mond, maag-darm klachten, sufheid, duizeligheid bij het opstaan, gewichtstoename en ook seksuele bijwerkingen. Deze bijwerkingen verbeteren weer als je met de medicatie stopt of als de dosis wordt verlaagd. Bespreek deze bijwerkingen altijd met je huisarts, psychiater of verpleegkundig specialist. Deze kunnen dan bijvoorbeeld de dosis verlagen waardoor de bijwerkingen minder worden.

TCA en zwangerschap

Wanneer je een actieve zwangerschapswens hebt en je op datzelfde moment een TCA gebruikt is het verstandig om deze wens eerst met je huisarts of psychiater te bespreken. Op de POP-poli in het ETZ kun je terecht voor een pre- conceptioneel advies. Dit wil zeggen dat je al voordat je zwanger bent een gesprek kan hebben waarin de voor- en nadelen van het gebruik van een TCA tijdens de zwangerschap en bij het (eventueel) geven van borstvoeding worden besproken. Ook is het mogelijk, dat jouw behandelaar contact opneemt met de POP - psychiater over dit onderwerp voor adviezen.

Wanneer je reeds zwanger bent kunnen er goede redenen zijn om het gebruik van de TCA-medicatie in de zwangerschap te blijven gebruiken. Bij de afweging om TCA-gebruik tijdens de zwangerschap of kraamperiode te staken of voort te zetten is het van belang de kans op terugval van de depressie of angststoornis mee te laten wegen. Bij deze afweging worden er verschillende factoren meegenomen waaronder de aard van de psychiatrische aandoening, eventuele eerdere terugvallen en of er binnen je familie mensen bekend zijn met een psychiatrische ziekte.

Voordelen van het gebruik van een TCA

Het gebruik van een TCA kan helpen om (terugkerend)e depressies of angstklachten te voorkomen. Dit kan de stabiliteit van je emotionele welzijn ondersteunen tijdens de zwangerschap en na de bevalling.

Risico's bij het stoppen van TCA-gebruik

Het is belangrijk om te weten dat het stoppen van een TCA tijdens de zwangerschap of in de periode na de bevalling risico's met zich mee kan brengen voor zowel jouw als moeder als je kind. Het kan leiden tot het terugkeren van je klachten en (emotionele) ontregelingen. Stabiliteit is belangrijk voor moeder en kind.

Wanneer je een TCA gebruikt verlopen de zwangerschapscontroles en de begeleiding in de zwangerschap vanuit de verloskundige zoals bij elke andere zwangere. Je bevalling kan daarom zowel door een gynaecoloog of door je eigen verloskundige worden gedaan.

Belangrijke aandachtspunten bij het gebruik van een TCA

Het gebruik van TCA's tijdens de zwangerschap is veel onderzocht. De meeste onderzoeken gaan over de medicijnen Amitriptyline, Nortriptyline, Clomipramine en Imipramine. Vanuit deze onderzoeken wordt er geen sterk verhoogd risico op aangeboren afwijkingen gevonden. Wel is het raadzaam om in het ziekenhuis te bevallen wanneer je een TCA gebruikt tijdens je zwangerschap. Dit heeft er mee te maken dat de medicatie via de navelstreng en de moederkoek voor een klein gedeelte bij de baby terecht komen.

Afnemen van bloedspiegels

Bij het gebruik van een TCA is het belangrijk dat de hoeveelheid van het middel wat je gebruikt wordt gecontroleerd in het bloed. Dit is, met name in de laatste fase van de zwangerschap, belangrijk omdat tijdens deze periode er vaak een verandering plaatsvindt in de opname, de verdeling en de uitscheiding ofwel het verlaten van het medicijn uit je lijf. Doordat deze processen in je lijf veranderen kan het nodig zijn om de medicatie te moeten verhogen om alsnog hetzelfde effect te bereiken, namelijk dat je geen depressieve of angstklachten ervaart. Dit ophogen is niet schadelijk voor je baby. Het afnemen van zo'n bloedspiegel gebeurt rond de 20 en 30 weken van de zwangerschap en ook na de bevalling.

Risico op ontrekkingsverschijnselen bij de baby

Zoals eerder beschreven krijgt je baby een klein gedeelte van de medicatie binnen via de navelstreng en de moederkoek. Na de bevalling wordt deze verbinding (de navelstreng) doorgeknipt en krijgt je baby plots geen medicatie meer binnen. Wanneer dit gebeurt kan het zijn dat je baby wat last gaat krijgen van ontweningsverschijnselen. Symptomen van ontweningsverschijnselen zijn: prikkelbaarheid, verhoogde spierspanning, lage temperatuur, zuigproblemen, onregelmatige ademhaling, slecht drinken spierschokken, epileptische aanvallen, het niet goed kunnen legen van de blaas en een verstopping van de darmen. Deze symptomen zullen niet direct na de bevalling te zien zijn maar kunnen in de loop van de eerste dagen na de geboorte optreden. Doorgaans is er geen behandeling nodig voor deze verschijnselen en zijn ze mild en van voorbijgaande aard.

TCA en het kraambed

Bij het gebruik van een TCA is het advies om 12-24 uur na de bevalling in het ziekenhuis te verblijven in verband met bovenstaande redenen. Je baby zal na de bevalling worden nagekeken door een kinderarts.

Bezoek psychiater of verpleegkundige specialist psychiatrie in het kraambed

Wanneer je een TCA gebruikt is er niet direct een reden dat er een psychiater of verpleegkundig specialist van de psychiatrie bij je langs moet komen in het kraambed. Voor de bevalling worden hier samen met jou een aantal afspraken over gemaakt. Er wordt bijvoorbeeld een vervolgspraak gemaakt ongeveer 4 weken na de bevalling op de poli van de psychiatrie of met je eigen behandelaar. Tijdens dit contact wordt onder andere het gebruik van de medicatie en je stemming in de gaten gehouden. Deze afspraken worden in overleg met jou gemaakt op basis van noodzaak en behoefte.

TCA en borstvoeding

Wanneer je een TCA gebruikt is het mogelijk om borstvoeding te geven aan je baby. Er komt weinig van het medicijn in je borstvoeding terecht.

Ondanks dat er weinig effecten zijn gemeld wanneer je baby borstvoeding krijgt wordt er wel geadviseerd om je kindje de eerste periode te controleren op bijvoorbeeld: slecht slapen, sufheid, geïrriteerdheid, veel huilen, slecht drinken en slecht groeien. De kans dat deze effecten ontstaan door het gebruik van een TCA is klein, maar is niet helemaal uit te sluiten.

Effecten op de lange termijn

Op dit moment is er met alle antidepressiva (waaronder een TCA) onvoldoende ervaring opgedaan om een uitspraak te kunnen doen over de effecten op de lange termijn. Tot nu toe zijn er geen duidelijke aanwijzingen voor nadelige effecten bij het kind op latere leeftijd.

Voor verwijzers

Er kan geconcludeerd worden dat het gebruik van een TCA tijdens de zwangerschap veelvuldig is onderzocht. TCA's zijn veilig te gebruiken tijdens een zwangerschap. Amitriptyline, Nortriptyline, Clomipramine en Imipramine hebben de voorkeur binnen de groep TCA's. Indien u een patiënte hebt die een TCA gebruikt, zal deze patiënte altijd in het ziekenhuis moeten bevallen. Wanneer u denkt dat er psychiatrische zorg tijdens de zwangerschap en de periode na de bevalling noodzakelijk is, kan u verwijzen naar de POP-poli. Als u vragen heeft over het gebruik van de medicatie tijdens de zwangerschap, kan u ook altijd eerst contact opnemen met een POP-psychiater voor intercollegiaal overleg